

BREU RESUM DE PRINCIPIS BÀSICS SOBRE TRADUCCIÓ JURÍDICA

ELENA FERRAN LARRAZ
Universitat Pompeu Fabra
elena.ferran@upf.edu

1. Introducció

En la pràctica de la traducció jurídica en general i en particular en la versió (anglès-català/castellà) encara existeix una actitud literalista que causa un text meta poc fidel i, per altra banda, poc natural en el sistema cultural receptor: hi ha calcs de les redundàncies i altres trets de l'estil de redacció anglosaxó de forma totalment innecessària, no s'adapta la macroestructura, etc. Per a tractar de pal·liar aquesta realitat, proposem uns principis bàsics sobre traducció jurídica de forma esquemàtica, encara sabent que la tasca traductora és summament complexa.

2. Traduir funcions

El model de traducció funcionalista (Nord, 1997) aplicat a la traducció jurídica ens permet reconèixer l'especificitat dels distints tipus i àmbits de la traducció i assignar-hi una *funció* diferent a cadascun. Així, la traducció jurídica només compleix la seva funció, al meu parer, si es reconeixen dues finalitats en pugna: una primera de fidelitat i respecte als efectes jurídics del document anglosaxó (principi de *fidelitat*) i, per altra banda, una finalitat didàctica, de naturalitat i adaptació, d'acostament al lector (principi d'*adaptació*). Per descomptat, el principi de fidelitat o d'equivalència d'efectes predomina sobre el principi d'adaptació: el traductor ha d'aconseguir la màxima adaptació preservant, no obstant això, la fidelitat als efectes jurídics del document.

El model que proposem, a més, es fonamenta en dos elements o trets inherents al document i discurs jurídic: la funció pràctica del document i el discurs com a concatenació de seqüències. Una reformulació basada en la funció pràctica del negoci com un tot global que conté, a la vegada, altres funcions parcials menors que conformen la funció pràctica global. La funció pràctica constitueix un mecanisme de control del procés de lectura i del procés traductor i permet que el lector es representi mentalment els efectes jurídics del document a partir d'una imatge de la necessitat humana subjacent, prèvia i no explicitada en el text, que va desencadenar la redacció del text i potser també la seva posterior traducció. Aquesta representació mental li permet al traductor la creació d'un text *ex novo* a partir de l'esquema resultant de la desverbalització i abstracció que suposa inferir la funció pràctica del negoci.

A més, el model de traducció, sense perjudici de la inferència de la funció pràctica, es basa també en una lectura i reformulació en els segments considerats com a seqüències. El discurs organitzat en seqüències permet el que anomenem una *traducció paral·lela*, que es recolza en el teixit en forma de seqüències o porcions al servei de l'eficàcia del document de partida. Per tant, aquest criteri només és aplicable quan no contradiu el criteri de la funció pràctica/eficàcia jurídica. Existeix un paral·lelisme estructural i essencial entre el teixit discursiu i les macroestructures que el travessen en ambdós discursos jurídics que participen de l'universal i el traductor es recolza en aquesta situació privilegiada.

Aquest doble criteri, aquest doble filtre, la funció pràctica i el discurs organitzat en seqüències, són els principis dels quals parteixen els que formulem a continuació.

Així, segons el principi de *simplificació i correcció*, el traductor corregeix els defectes de l'original gràcies a una consciència prèvia sobre la funció pràctica i sobre el discurs com conjunt de seqüències. En el cas dels textos de la *Common-Law* el *Plain English Movement* ja assenyala una forma de corregir aquests abusos del llenguatge jurídic anglosaxó. Es tracta, per altra banda, de defectes que són també defectes en la nostra forma de redacció. Si es simplifica l'original, automàticament el reformulador parteix d'un text correcte que redunda en la correcció del text meta. No obstant això, aquesta actitud de *neteja de l'original* només és possible si el lector atén a la funció pràctica del negoci. Si no, corre el risc de suprimir porcions de discurs que són portadores d'eficàcia jurídica o que s'hi relacionen.

A més, el traductor ha de reconèixer els elements culturals, justament el *no universal*: el traductor és conscient dels culturemes i tracta els seus tipus segons quina en sigui la naturalesa. Així, dóna un tractament específic a cadascun d'aquests trets del llenguatge jurídic: els conceptes jurídics indeterminats tan connotats per la cultura (*fair dealing, reasonable care, best endeavours, bona fe, diligència del bon pare de família*), el casuisme típic del món anglosaxó, les institucions intraduïbles (*trust*), la forma solemne (*Notary Public*), etc. Un reconeixement dels elements culturals fa que el traductor contribueixi a preservar el contingut del document original.

Finalment, el principi d'*adaptació* és el complement de tots els principis o criteris anteriors que es prediquen del principi de fidelitat: el traductor en tot moment aplica els criteris esmentats de fidelitat tractant que el text meta sigui un text adaptat i natural en la cultura d'arribada. L'adaptació de les convencions és normalment un desig del iniciador de l'encàrrec de traducció, però pot ser que, per contra, expressi un desig contrari. Un encàrrec d'aquest tipus dut a l'extrem pot resultar en un text meta que sigui una caricatura, per calc de les fórmules, redundàncies, formes d'èmfasis i altres trets de l'estil anglosaxó. El que sí és més corrent és el cas d'un encàrrec de traducció que desitja que la informació en el text meta es presenti en el mateix ordre que es produeix en l'original. Això produeix una distorsió lleu de la convenció i també, en ocasions, de la sintaxi (hipèrbaton) que no mostra tanta gravetat. En ocasions, per contra, existeix un excés d'adaptació a la cultura receptora que posa en perill la fidelitat i pot parlar-se d'una ultraadaptació. Les fórmules d'una cultura determinada s'apoderen dels *universals* de què parlàvem, que no es presenten llavors nus, sinó vestits d'una convenció aliena que duu a oblidar la funció.

A continuació incloc un esquema on apareixen els principis esmentats i es representen les relacions jeràrquiques que s'hi estableixen:

PRINCIPIS FONAMENTALS EN TRADUCCIÓ JURÍDICA

1. Principi de fidelitat
1.1. Principi de fidelitat a la funció pràctica/de eficàcia jurídica del document: traduir funcions. 1.2. Principi de fidelitat a l'estructura seqüencial del discurs. a) Principi de simplificació de l'original b) Principi de respecte a la cultura de la <i>Common-Law</i>
2. Principi d'adaptació

3. Conclusió

Resumim en aquest escrit els principis bàsics d'un model de traducció jurídica funcionalista que pot servir com a guia per al traductor. Aquesta metodologia s'assenta en dos principis en pugna: la fidelitat i l'adaptació. Al seu torn, la fidelitat s'aconsegueix atenent a la funció pràctica del document i aplicant una *traducció paral·lela* que aprofita un paral·lelisme entre els discursos jurídics que es mostra com *quasi universal*. A més a més, ambdós criteris es veuen completats per d'altres. D'altra banda, el principi d'adaptació o naturalitat és subsidiari al de fidelitat i tracta d'aconseguir un text meta adaptat a les convencions de gènere de l'ordenament jurídic receptor.

Bibliografia

- DRIEDGER, E. (1982): «Legislative drafting», *Meta*, 25 (3), p. 316-324.
- FERRAN LARRAZ, E. (2000): «Una lectura guiada de un documento de trust» [pòster], *I Congrés de Traducció Especialitzada*, Barcelona, Universitat Pompeu Fabra.
- (2004): *La traducción jurídica fundamentada en las funciones jurilingüísticas. Un enfoque pragmático* [tesi doctoral], Bellaterra, Departament de Traducció i Interpretació, Universitat Autònoma de Barcelona.
- NORD, C. (1997): *Translation as a Purposeful Activity. Functionalist Approaches Explained*, Manchester, St. Jerome.

